

Mál nr. 115/2026

Nafn málskotsaðila (M)

Nafn varnaraðila (V)

Heiti vátryggingar: Kaskótrygging.

Skráningarnúmer ökutækis (A)

Takmörkun ábyrgðar vátryggingafélags. Stórkostlegt gáleysi.

Gögn.

1. Málskot mótttekið 9. mars 2026 ásamt fylgiskjölum.
2. Bréf V dags. 17. apríl 2026 ásamt fylgiskjölum.
3. Viðbótarathugasemdir V dags. 17. apríl 2026.
4. Viðbótarathugasemdir M dags. 20. apríl 2026.
5. Viðbótarathugasemdir V dags. 21. apríl 2026.

Málsatvik.

Samkvæmt fyrirbyggjandi rannsóknarskýrslu lögreglu, dags. 24. febrúar 2026, var, hinn 17. febrúar 2026, tilkynnt um eld í bifreiðinni A sem var í eigu M. Þegar lögregla kom á vettvang var mikill eldur í bifreiðinni og hafi hann jafnframt læst sig í sólpall. Var A gerónýtt eftir brunann. Í skýrslunni kemur fram að M hafi lýst atvikum svo að erfitt hefði verið að gangsetja A. Rafgeymir og glóðarkerti hennar hafi verið orðin léleg. Hafi M verið að hlaða rafgeyminn með hleðslutæki en einnig hafi hann náð í hitabyssu, sem hann setti í samband á lágrí stillingu og beindi að vél A og glóðarkertum hennar. Hitabyssan hafi verið staðsett á vatnskassahlífinni og vélarhlíf A verið lítillaga opin til loftunar. Hafi hann því næst farið inn í húsið að sinna öðru en stuttu síðar orðið var við eld frá bifreiðinni. Niðurstaða rannsóknar lögreglu var sú að mestar líkur væru á því að hitabyssan hafi orðsakað eldsvoðann. Mestar líkur séu á að plastefni hafi hitnað og það leitt til eldsins en einnig sé mögulegt að kviknað hafi í byssunni sjálfri. Ekki sé hægt að útiloka aðra möguleika.

Með bréfi, dags. 20. febrúar 2026, tilkynnti V um að það hygðist fella niður bótarétt úr kaskótryggingu A á grundvelli þess að M hefði sýnt af sér stórkostlegt gáleysi.

Í málskoti er þeirri afstöðu V mótmælt og tekið fram að hún virðist byggja á huglægu mati, en ekki faglegu, ekki síst með hliðsjón af því að lögregluskýrsla hafi ekki legið fyrir þegar V tilkynnti M um afstöðu sína. Það hljóti að vera lágmarkskrafa að fagleg úttekt á meintu gáleysi liggi fyrir. M telji sig hafa beint hitabyssunni eingöngu á toppstykki vélar A og þá hafi hann gengið þannig frá henni að framhluti hennar kæmi hvorki við brennanlega hluti né væri nálægt slöngum eða lögnum. Byssan hafi verið staðsett á vatnskassa í vélarrými A og ekki nálægt neinu eldfimu. Með þessum hætti hefði M talið sig hafa gert þær ráðstafanir sem þörf var á áður en hann brá sér burt. Hitinn frá hitabyssu á lægstu stillingu sé þá ekki jafnmikill og sá hiti sem skapist í vélarrými bifreiðar við hefðbundna notkun. Heitur blástur einn og sér skapi því ekki stórhættu heldur skipti þar máli staðsetning og umhverfi hitabyssunnar, sem í þessu tilviki hafi verið skorðuð af með hætti sem M taldi öruggan. Sé M því sannfærður um að eitthvað hafi komið fyrir byssuna eða snúruna frá henni sem hafi orsakað það að hún brann yfir og olli tjóni. Komi jafnframt fram í skýrslu lögreglu að ekki sé hægt að útiloka aðrar tjónsorsakir. Er þá ítrekað að hitabyssan hafi aldrei verið lögð ofan á vélina.

Í bréfi V til nefndarinnar kemur fram að atvikalýsing M í tjónstilkynningu hafi verið afar skýr. Þar komi fram að eldur hafi kviknað eftir að M skildi hitabyssu eftir í gangi í vélarrými A með rafgeymi hennar tengdan í 230V hleðslu án eftirlits. Komi skýrt fram að hitabyssan hafi verið lögð ofan á vélina og sé sú lýsing því höfð beint eftir M sjálfum. Af fyrirbyggjandi gögnum hafi því á þeim tíma verið ljóst og óumdeilt hver líklegasta orsök brunans var. Á grundvelli þess hafi V tilkynnt M um að bótaréttur hans úr kaskótryggingu A yrði felldur niður. Fyrirbyggjandi rannsóknarskýrsla lögreglu breyti engu í því samhengi og komi þar fram að mestar líkur séu á því að hitabyssan hafi orsakað tjónið. Sé það til samræmis við atvikalýsingu M sjálfs. Að mati V hafi það ekki áhrif í málinu að ekki sé hægt að útiloka aðra þætti sem orsakavalda enda sé slíkur fyrirvari gjarnan fyrir hendi í rannsóknum af þessu tagi. Er vísað til dóms Héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-5919/2024 því til stuðnings. Samkvæmt 2. mgr. 27. gr. laga nr. 30/2004 um vátryggingarsamninga og 19. gr. í almennum skilmálum V geti félagið losnað undan bótaábyrgð í heild eða að hluta hafi vátryggður valdið vátryggingaratburði með háttsemi

sem telja verði stórkostlegt gáleysi. Hafi M sýnt af sér stórkostlegt gáleysi með því að skilja hitabyssu, sem sé tæki sem framleiði hita og mögulega neista, eftir í gangi ofan á vél A án eftirlits. Ekki liggi fyrir hvort um hafi verið að ræða hitabyssu af tegundinni Bosch eða Black & Decker en það skipti ekki öllu máli enda séu hitabyssur í eðli sínu sambærilegar hvað varði hættueiginleika og leggur V fram notendahandbækur því til stuðnings. Þar megi finna ýmis öryggis- og varnaðarorð sem beri að fylgja við notkun slíkra tækja. Komi þar m.a. fram að þau framkalli mikinn hita og jafnvel neista sem auki hættu á eldi og sprengingu og að hafa þurfi sérstaka aðgát sé unnið nálægt eldfimur efnum. Slík eldfim efni sé að finna í vélarrýmum bifreiða. Þá skuli aldrei skilja slík tæki eftir án eftirlits. Sú háttsemi M að skilja byssuna eftir með þeim hætti sem gert var hafi gengið þvert gegn öllum öryggisleiðbeiningum og verið bersýnilega stórhættuleg. Sú staðreynd að M sé menntaður rafiðnfræðingur og rafvirkjameistari leggi þá enn ríkari skyldur á herðar honum og þurfi að hafa hliðsjón af því við gáleysismat. Að mati V sé því ljóst að bein orsakatengsl séu milli háttsemi M og tjónsins. Með hliðsjón af því hve fljótt eldur kviknaði verði þá að telja að háttsemi M hafi falið í sér svo verulegt frávik að réttlæti niðurfellingu bóta að öllu leyti.

Í viðbótarathugasemdum M kemur fram að hitabyssan hafi verið skorðuð af ofan á vatnskassa í vélarrúmi A og látin blása á lægsta styrk í átt að glóðarkertum. Hún hafi ekki verið lögð á vél bifreiðarinnar. Hlíf sem tekin var ofan af vélinni hafi verið úr plasti og hafi ekkert með það að gera að hætta skapaðist. Hitabyssa á lægstu stillingu framkalli enga neista og sé sá hitastyrkur einnig notaður við að losa kitti af viðargluggum eða hita filmur við álímingu. Hafi enga hættu stafað af staðsetningu byssunnar og talsverð fjarlægð hafi verið frá stút hennar og að næsta hlut, sem í þessu tilviki hafi verið úr áli. Þá hafi góð loftun verið um vélarrúmið. Í dómi héraðsdóms sem V vísi til hafi aðstæður verið allt aðrar og hafi hann ekki fordæmisgildi í málinu. Ekki sé ólíklegt að byssan hafi bilað, því hún hafi ekki blásið að neinu sem eldhætta hafi verið af. Hægt sé að meta M það til almenns gáleysis að hafa ekki staðið við A allan tímann en því sé harðlega mótmælt að um stórkostlegt gáleysi hafi verið að ræða.

Í viðbótarathugasemdum V er ítrekað að leiðbeiningar með hitabyssum séu afar skýrar hvað eldhætta varði og eigi við óháð því hvaða hitastilling sé notuð. Með því að leggja byssuna á vélina eða í vélarrýmið hafi M mátt vera ljóst að mikil hætta hafi verið á eldsvoða. Í leiðbeiningum segi skýrlega að líkur á brunatjóni aukist sé unnið í kringum eldfim efni, ef tækinu er beint að sama stað án hreyfinga og ef unnið er í kringum plast og sambærileg efni.

Álit

Óumdeilt er í málinu að eldur kviknaði í bifreiðinni A hinn 17. febrúar 2026 með þeim afleiðingum að hún varð gerónýt. Þá liggur fyrir samkvæmt rannsóknarskýrslu lögreglu að líklegasta orsök brunans hafi verið hitabyssa sem M hafði komið fyrir í vélarrými A í því skyni að auðvelda gangsetningu hennar. Ágreiningur málsins lýtur að því hvort háttsemi M hafi verið svo vítaverð að V sé heimilt að fella niður bótarétt hans úr kaskótryggingu A á grundvelli 2. mgr. 27. gr. laga um vátryggingarsamninga og skilmála vátryggingarinnar vegna stórkostlegs gáleysis.

Samkvæmt framangreindu ákvæði er ekki nægilegt til niðurfellingar bóta að vátryggður hafi sýnt af sér almennt gáleysi heldur þarf háttsemi hans að fela í sér verulegt frávik frá eðlilegri og ábyrgri háttsemi þannig að hún verði metin stórkostlega gáleysisleg. Við mat á því verður að líta til allra atvika málsins en sönnunarbyrði þess að um stórkostlegt gáleysi hafi verið að ræða hvílir á V.

Af gögnum málsins verður ráðið að M hafi gripið til þess ráðs að nota hitabyssu á lægstu stillingu til að hita glóðarkerti A þar sem erfitt hafði reynst að gangsetja hana. Samkvæmt frásögn hans var hitabyssan skorðuð á vatnskassahlíf og henni beint að málmhlutum í vélarrýminu. Þá hafi hann talið að nægileg loftun væri fyrir hendi þar sem vélarhlíf A hafi verið skilin eftir lítilliga opin. Ekki liggur fyrir nefndinni neitt sérfræðilegt mat á því hvort almennt tíðkist að nota hitabyssur með þessum hætti eða hvort það sé augljóslega óforsvaranlegt. Ekki verður ráðið af gögnum málsins að M hafi beinlínis komið hitabyssunni fyrir með þeim hætti að eldsvoði væri bersýnilega fyrirsjáanlegur.

Í rannsóknarskýrslu lögreglu kemur fram að mestar líkur séu á að hitabyssan hafi orsakað brunann, annaðhvort vegna hita sem frá henni stafaði eða vegna þess að kviknaði í henni sjálfri. Jafnframt er þó tekið fram að ekki sé hægt að útiloka aðrar orsakir eldsins. Verður því ekki talið að orsök brunans hafi verið upplýst með afgerandi hætti þó vissulega séu líkur til þess að byssan hafi valdið honum með einum eða öðrum hætti, þ.e. annað hvort vegna þess að kviknaði í henni sjálfri eða þess að hún olli íkveikju í aðlægum hlutum bifreiðarinnar. Þá liggur eins og áður segir ekkert sérfræðilegt mat fyrir um að

staðsetning hitabyssunnar eða notkun hennar við þær aðstæður sem hér voru uppi hafi verið bersýnilega hættuleg.

Háttsemi M, sér í lagi þegar hann skildi hitabyssuna eftir án eftirlits við fyrrgreindar aðstæður var að mati nefndarinnar ekki skynsamleg og verður metin honum til gáleysis. Sönnun þess að hún hafi falið í sér verulegt frávik frá því sem átti að gera hvílir á V þar sem um er að ræða reglu um takmörkun á ábyrgð vátryggingafélags. Þau gögn sem lögð hafa verið fram af hálfu V sýna ekki með óyggjandi hætti fram á að háttsemi M hafi verið slík að hún hafi falið í sér svo verulegt frávik frá þeirri hegðun sem ætla mátti að það verði metið honum til stórkostlegs gáleysis í skilningi 2. mgr. 27. gr. laga um vátryggingarsamninga. Er þá einnig litið til þess að því hefur ekki verið hnekkð að hitabyssan hafi verið stillt á lágsta hita og að M taldi sig hafa gert viðeigandi ráðstafanir til að draga úr eldhættu. Hallann af framangreindum sönnunarskorti verður V að bera og er réttur til bóta úr kaskótryggingu A því fyrir hendi.

Niðurstaða.

M á óskertan rétt til bóta úr kaskótryggingu A hjá V.

Reykjavík, 2. júní 2026.

rafræn undirskrift

Guðmundur Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Anna Lilja Ragnarsdóttir